

ENRIC VALOR: UN NOVEMBRE GENEROS

JOAN OLEZA

Noticiari de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Barcelona. N°31. 1996, 8-8.

Fa ja uns dies, no molts, que els escriptors valencians es reuniren amb els catalans i balears de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana per sopar conjuntament, entregar els premis anuals als millors llibres, i retre-li un homenatge a Enric Valor. En un país on la cultura és més rica en conflictes que en influència, el sopar no arribà a ser notícia, i de tots els diaris amb informació local només un se'n va fer ressò: publicà una crònica prefabricada, que no corresponia amb els fets sinó amb les previsions del programa, i encara gràcies.

Enric és un home gran, en tots els sentits de la paraula, i el darrer dels escriptors profetes que ens llegà la postguerra. Els altres escriptors-profetes moriren prematurament, l'un havia anat adquirint la condició de profeta a poc a poc, quasi sense voler-ho, però identificant-se cada dia més com la veu d'un poble, el Vicent Andrés Estellés, l'altre tot al contrari, Joan Fuster venia d'una joventut profètica i acabà els seus dies exercint dignament un ofici en el qual ja no creia, com aqueixos actors identificats fins a tal punt amb un personatge que no se'n poden desprende ni tan sols quan l'edat o les idees s'encarreguen de fer penosa la representació. Manuel Sanchis Guarnier no era un profeta, era més aviat un savi d'actituds liberals, tolerant i relativista. Avui no queda, en la Comunitat, cap especímen d'escriptor profeta, exceptuat el Valor. S'hi acabaren les existències, els temps donen fruits força diferents. Pertànyer a la casta dels profetes suposa una fe indestructible en *la causa*, la certitud de què la història treballa en favor nostre, la convicció de què la ploma i l'exemple personal són eines capaces de transformar la realitat, i una voluntat de sacrifici tant de la persona com de l'obra creativa en favor de *la causa* que, en no reconèixer límits, els converteix en els seus elegits.

D'Enric Valor sobreprén la tenacitat. En la terra de quasi ningú que fou la postguerra cultural les urgències de la militància de l'idioma l'obligaren a retardar el seu adveniment com a novel·lista, hagué de dedicar-se a altres menesters, la gramàtica sobretot. Quan el 1980 aparegué el primer volum del *Cicle de Cassana, Sense la terra promesa*, Valor feia vint anys que no publicava una novel·la, i l'única que havia publicada fins aleshores, *L'ambició d'Aleix*, havia estat escrita trenta anys abans, pels volts del 1950. En els últims quinze anys Valor ha publicat quatre novel·les, tres de les quals d'una extensió considerable, i una nova versió de *L'ambició d'Aleix*. Aquest furor narratiu dels seus setanta a vuitanta-quatre anys és tota una gesta: que ell, després

d'haver suportat cinquanta anys d'excepció, haja sabut replicar amb aquesta aclaparadora voluntat de normalitat cultural que són les seues novel·les, demostra una resistència de filferro - que es vincla però que no es trenca - a circumstàncies tan inclements com les valencianes.

Els romàntics ens habituaren a pensar que la creació i el geni són cosa de joventut. Byron esdevingué un mite europeu als vint-i-quatre anys, edat en la qual Shelley era ja cèlebre i Keats s'acostava al sepulcre. La carrera poètica de Víctor Hugo començà als vint, la de Musset als vint-i-tres, Schubert escriví *El rei dels Elfs* als divuit i morí als trenta-un, Espronceda als trenta-quatre, Delacroix pintà *La matança de Chios* als vint-i-cinc...Arribar als trenta anys sense haver assolit la glòria i produït una obra mestra era un descrèdit entre els romàntics. I què dir de la societat de consum, on la bellesa i el desig són l'efecte de la substitució de novetats, del renovellament dels estímuls, del rebuig dels productes semigastats, semivells, semiconsumits, i on tot el que és abellidor té una data de caducitat?

El secret d'una bellesa - d'una vellesa - tan contra-corrent, tan productiva com la del Valor, és la fidelitat a la pròpia vida, a les pròpies creences, a la pròpia memòria, al territori propi. Es aquesta fidelitat la que li ha atorgat veure florir al seu voltant, en edat provecta, les seues criatures potser més anhelades, els somnis si més aplaçats també més en saó.

En els versos de *The Waste Land* T.S.Eliot ens regala una imatge perfecta per a l'Enric Valor: *Winter kept us warm*, l'hivern ens preservà l'escalfor. Per això, i continuant amb la glossa del genial poema, si com diu Eliot *April is the cruellest month*, abril és el més cruel dels mesos, l'Enric Valor ens ha demostrat que Novembre pot ser el més generós.